

Voorwoord

DOOR CREDO MUTWA

ER KLINKTE EEN STEM OP UIT DE VERSCHROEIDE DALEN VAN MIJN oeroude moederland, een eenzame stem, die uitstijgt boven de heuvels van het eeuwigdurende Afrika en een oproep doet aan allen die het niets kan schelen, aan hen die geen oren hebben. Het is een smeekbede aan het adres van ieder die ervoor kiest werkeloos toe te zien in de confrontatie met een gruwelijk kwaad: *Laat de leeuwen van Timbavati met rust. Maak de heilige leeuwen van de goden van Afrika niet kapot.*

Geen enkel verstandig mens zou ooit naar India gaan en daar op grote schaal de witte Brahman koeien gaan afslachten die er in de overvolle steden op straat lopen. Geen enkel verstandig mens zou ooit naar Thailand gaan en de zeldzame witte olifanten vermoorden die je in dat land aantreft. Maar er komen mensen naar mijn moederland, naar Zuid-Afrika, om op wrede wijze de witte leeuwen van Timbavati af te maken, als teken van mannelijkheid en bij wijze van sport. De heilige iconen van andere mensenrassen en landen op deze wereld worden gerespecteerd, geëerd en beschermd, maar de iconen van Afrika worden met kille straffeloosheid afgeslacht, soms met stilzwijgende medewerking van de kinderen van Afrika zelf.

Zeer tot mijn verdriet besef ik dat er in het wild geen enkele witte leeuw meer over is. En dan vraag ik me af: hebben we dáárvoor onze vrijheid verworven? Om de heiligste dieren van ons land stilzwijgend kapot te laten maken? Hebben we ons, door ons bij de democratische landen van deze wereld te scharen, ook geschaard bij de mensen die het als hun taak zien onze aarde van elke vorm van leven te ontdoen? Ik sluit me aan bij de oproep van Linda Tucker. Ik zeg: *Alsjeblieft. Laat de witte leeuwen van Zuid-Afrika met rust. Laat ze zich weer voortplanten. Laat ze hun trotse gang gaan in de wildernis, in de natuur die hun moeder is.*

De afgelopen tweehonderd jaar heeft de mensheid veel van wat in Afrika van belang is verloren. En dat blijft maar doorgaan. Maar het ergste en het meest tragische is nog dat de mensheid niet beseft wat ze is kwijtgeraakt. Op een dag, ergens in de donkere dalen van de toekomst, zullen de mensen proberen op hun schreden terug te keren, ze zullen op onderzoek uit proberen te gaan, het verleden van de mensheid in Afrika in alle aspecten willen verkennen, maar dan zullen ze maar weinig vinden omdat er zo veel is verdwenen. Elk dier dat in Afrika wordt doodgemaakt neemt een groot deel van de kennis van Afrika met zich mee de vergetelheid in. Want het merendeel van de kennis waarover Afrika beschikt is nauw verweven met het dierenleven en ook met de plantenwereld van dit continent.

Dus laat de wereld acht slaan op dit pleidooi voor het behoud van de witte leeuwen van Timbavati. Ik bid en hoop dat de lezers van dit boek deze boodschap ter harte nemen en zelf de vele zaken die de schrijfster hier onthult gaan onderzoeken. Want de diamant die je zelf vindt, de diamant die je ontdekt in de rode gravel van Afrika is je dierbaarder dan de gepolijste diamant die je in de winkel kunt kopen. Een waarheid die je zelf ontdekt is onuitwisbaarder dan een waarheid die je wordt voorgelegd of die een ander voor je heeft opgeschreven.

Neem dit boek ter harte en laat je erdoor meenemen naar waarheden en feiten over Afrika die zelfs nog grootser zijn dan wat hier wordt onthuld.

Opmerking van de auteur: *De volledige tekst van Credo Mutwa's 'Pleidooi voor Afrika' staat op onze website, www.whitelions.org*

Woord vooraf

DOOR ADRIAN GILBERT

DIT BOEK VERTELT EEN INTRIGEREND EN ONTHULLEND VERHAAL. Er zijn maar weinig mensen die in de vrije natuur een confrontatie met wilde leeuwen hebben gehad en dat na kunnen vertellen. En als dat wel het geval is reageren ze daar, nadat ze de god waarin ze toevallig geloven ervoor bedankt hebben, meestal op met het voornemen nooit meer het pad van zulke gevaarlijke dieren te zullen kruisen. Wat Linda Tucker meemaakte toen ze op een avond met een groep vrienden in een open wagen werd omringd door brullende leeuwen, leek een ware nachtmerrie. Maar ook al was het weliswaar doodeng, het bleek voor haar ook een initiatie van de eerste orde te zijn. In plaats van alles over die rampzalige nacht te vergeten en de draad van haar leven weer op te pakken, werd ze juist teruggezogen naar de wildernis. Ze moest meer weten over de leeuwen die ze was tegengekomen en over de merkwaardige sjamanenvrouw die haar leven had gered.

Door haar vastberadenheid – en omdat ze ervan overtuigd was dat niets haar in de weg zou staan bij het vinden van de waarheid omtrent wat er die avond was gebeurd – werd ze steeds verder meegezogen in de geheimen van Afrika. Ik heb Linda een paar keer ontmoet en ben getuige geweest van het verdere verloop van haar avontuur, dus kan van haar eerlijkheid getuigen. Ik twijfel er niet aan dat ze is uitverkoren als het medium dat bepaalde zaken door kan geven aan de moderne wereld. Ondanks dat ze een blanke vrouw is, heeft Afrika haar in het hart gesloten.

Ik geloof dat Linda's boodschap van de sjamanen van Zuid-Afrika niet alleen precies op tijd komt maar ook belangrijk is. Het kan zijn dat we nog niet begrijpen – en zelfs nog minder geloven – wat die sjamanen te zeggen hebben, maar we hebben wél de plicht ernaar te luisteren. De relatie tussen mens en leeuw, tussen jager en gejaagde, is complex en verstrekkend.

Waarom zou de leeuw anders zo'n prominente rol spelen in de kunst, van de klassieke Sfinx van Egypte tot en met de zuil van Nelson, als we niet ergens diep in ons hart het gevoel hadden dat deze 'koning der dieren' van belang is? En als dat het geval is, is het dan niet triest dat de witte leeuwen van Timbavati voor de lol worden afgeschoten? Misschien kan Linda's boek, dat met liefde geschreven werd, de zienswijze van toch op z'n minst enkelen die aan de macht zijn veranderen, en zo zorgen voor een betere bescherming van deze unieke diersoort. Misschien zijn wij het zelf wel, en niet zij, die de les van de natuurlijke selectie dienen te leren en ook moeten ontdekken hoe we ons eigen milieu kunnen beschermen, niet alleen voor onszelf, maar voor alles wat leeft.

Inleiding

NORMAAL GESPROKEN ZOU JE ALS SCHRIJVER EEN FOUT MAKEN wanneer je de afloop van het verhaal al in de inleiding verklapt, maar aan dit waar gebeurde verhaal valt niets te verknoeien. Eigenlijk maakt het buitengewone einde het begin juist nog interessanter, dus maak je borst maar nat: ik ga vertellen hoe het afloopt!

Op 10 november 1991 is mijn leven door een bijna-dood ervaring voor altijd veranderd. Ik werd uit de klauwen van een troep woedende leeuwen gered door een inheemse medicijnvrouw van de Shangaan, Maria Khosa, die ook bekendstond als de 'leeuwenkoningin van Timbavati'. Ten gevolge daarvan gaf ik mijn leven in de Europese mode- en reclamewereld op en ging terug naar Afrika, omdat ik haar bizarre en wonderbaarlijke interventie wilde begrijpen. Ik vond Maria, die mij inwijdde in het sjamanisme, en begon samen met haar aan een buitengewone ontdekkingsreis. In *De leeuwenvrouw* is bijna een decennium aan onderzoek bijeengebracht, onderzoek dat licht werpt op het belang van de witte leeuwen, waarvan men gelooft dat ze de heiligste dieren van het Afrikaanse continent zijn.

Ik kom uit een sceptische academische wereld en stond in eerste instantie nogal afwijzend tegenover de inzichten waarvan Maria me deelgenoot maakte, maar uiteindelijk legde ik me neer bij de overduidelijke en uitermate accurate waarheid. En nadat ik dat had gedaan, werd me steeds meer geheime kennis toevertrouwd. Maria bracht me in contact met andere Afrikaanse medicijnmannen en -vrouwen uit diverse tradities; onder hen bevond zich de voortreffelijke hogepriester Baba Credo Mutwa. Hij is waarschijnlijk de beste en grootste bron van kennis over de Afrikaanse cultuur, een zogeheten Bewaker van 'Umlando', de geheime kennis van Afrika.

De meeste informatie in dit boek is nog nooit eerder vastgelegd, maar

werd eeuwenlang beschermd door de geïnitieerde priesters van Afrika, die de geheime informatie mondeling doorgaven, volgens een orale traditie waar de buitenwereld geen toegang toe had. Ik voel me erg bevoorrecht dat men delen van deze strikt bewaakte informatie – die bekendstaat als de ‘Grote Kennis’ – met mij gedeeld heeft, terwijl de inhoud van dit boek ook deels rechtstreeks afkomstig is van voorouderlijke leeuwenbronnen.

Ga dus mee op mijn ontdekkingsreis naar het diepgaande mysterie achter de zogenaamde ‘Kinderen van de zonnegod, de witte leeuwen’: de heiligste en raadselachtigste dieren die er vandaag de dag bestaan. Maar voordat je begint wil ik je helpen herinneren aan de woorden van Christus in Marcus 6:4, waar de Zoon van God het heeft over het feit dat een profeet in eigen land meestal niet geëerd wordt. Helaas is niets minder waar als het om deze heilige leeuwen van licht gaat. De wildernis van Timbavati is de enige streek op aarde waar van nature witte leeuwen geboren werden. Het is ook de streek waar ze onophoudelijk vervolgd en gejaagd worden.

Het is gebleken dat de laatste witte leeuw in Timbavati, een met struiken begroeide vlakte die grenst aan het *Kruger National Park* in Zuid-Afrika, geboren werd in het jaar (en misschien wel precies op de dag) van mijn redding. Tegen de tijd dat dit boek voor het eerst uitkwam was er bijna een heel decennium voorbijgegaan zonder dat er nog één van deze zeldzame dieren werd geboren op hun oorspronkelijke geboortegrond van Timbavati. De reden voor dat tragische gegeven heeft te maken met de vele gedwongen verhuizingen van de witte leeuwen, die uit hun natuurlijke en spirituele thuisland Timbavati werden weggehaald om in dierentuinen en circussen over de hele wereld te worden ondergebracht, en, nog weerzinwekkender, met de ‘ingeblikte jacht’, waarbij ze in kooien gefokt worden om als jachttrofee te kunnen dienen.

Nadat ik me bijna tien jaar lang intensief had beziggehouden met het belang van de witte leeuwen en hun relatie in bredere zin tot de rest van de wereld, gebeurde er iets waardoor mijn eigen ervaringen uit de eerste hand en het onderricht van Maria een buitengewone betekenis kregen. Maria had me laten weten dat Gods ‘brengers van de verlichting’ – ondanks dat de mens had geprobeerd alles wat heilig was in de natuur kapot te maken – zouden blijven bestaan, en ze voorspelde dat er een heilige witte leeuw zou worden geboren op een plek die van groot symbolische betekenis was voor de mensheid.

Vlak voordat mijn boek ter perse ging kwam haar profetie uit: op 25 december 2000, eerste kerstdag, werd in een plaatsje dat Bethlehem genoemd wordt een witte leeuw geboren.

Het welpje kreeg van de Afrikaanse stamoudsten, die me vertelden dat zij 'Degene' of 'de Ene' was op wie ze gewacht hadden, de naam Marah – moeder van de zonnegod. Haar geboorte was de opmaat naar een volkomen nieuwe benadering van mijn leven. Vanaf dat moment kon al mijn onderzoek naar de mythen en de legendarische aspecten van de witte leeuwen geen theorie meer blijven maar moest het concreet en praktisch worden. Ik begon een campagne voor goede wetgeving en stortte me in een heuse strijd voor de erkenning en het voortbestaan van de witte leeuwen. Vanaf het gezegende moment dat ze geboren werd besteedde ik elke seconde van mijn leven aan mijn streven Marah te redden uit het vreselijke afgesloten jachtgebied waar ze vastgehouden werd, zodat ze met haar welpen kon terugkeren naar de wildernis die haar geboorterecht is, en dat streven duurt tot op de dag van vandaag voort.

Marahs geboorte was de culminatie van alles wat ik op mijn sjamanistische odyssee geleerd had bij Maria Khosa, die ik zonder twijfel beschouw als de moedigste mens die ik ooit heb ontmoet. Die geboorte wordt in het allerlaatste hoofdstuk van dit boek beschreven. Maar wanneer je wilt begrijpen wat deze witte leeuwin en haar broeders en zusters voor de mensheid betekenen, in de ecologische crisis van deze tijd, zul je bij het begin moeten beginnen.

Ik vertrouw erop dat je net zo van de ontdekkingen en de lichtende inzichten zult genieten als ik.

We zullen nu, meer dan ooit, naar de boodschap van de leeuwen moeten luisteren en ernaar dienen te handelen.

LINDA TUCKER

Opmerking van de auteur

DIT BOEK BESCHRIJFT EEN INTERDISCIPLINAIR ONDERZOEK naar de geheimen rondom de witte leeuwen, een onderzoek op het raakvlak tussen wetenschap en wat ik inmiddels ‘heilige of gewijde kennis’ ben gaan noemen. Hoewel het belang van de aanwezigheid van de witte leeuwen op aarde in deze tijd uitgelegd kan worden door ondersteunend bewijs op het terrein van genetica, paleoantropologie, tafonomie in grotten (onderzoek naar al dan niet gefossiliseerde stoffelijke overschotten), klimatologie, geologie en andere wetenschappen, komt de werkelijke inspiratie van gewijde kennissystemen. Mijn queeste naar het leeuwensjamanisme was geen daad van enkel blind geloof of vertrouwen en al evenmin een kwestie van alleen maar harde feiten. Ik ben dualiteiten als feiten en vertrouwen, realiteit en mythe met elkaar gaan combineren, op een voor mij zinvolle en onderling verweven wijze die naar ik hoop zal illustreren dat ze nooit van elkaar gescheiden hadden mogen worden.

Dit boek heeft ten doel de voorheen geheime en verborgen informatie over de unieke witte leeuwen van Timbavati naar buiten te brengen, omdat die van cruciaal belang is voor de ecologische en psychologische crisis waarin de mensheid zich vandaag de dag bevindt.

Om ongeveer dezelfde reden verbrak Vusamazulu Credo Mutwa de ‘eed van geheimhouding’ waaraan hij, samen met andere hoge sjamanen, gebonden was binnen een geheime orale traditie. Als Afrika’s meest vooranstaande ‘Bewaker van Umlando’ begrijpt Mutwa dat we leven in een profetische tijd waarin het geboden is deze kennis over te brengen aan de gehele mensheid omdat het, simpel gezegd, *de wereld zou kunnen redden*.

Mutwa heeft mij opgedragen de publicatie van dit boek om geen enkele reden op de lange baan te schuiven. Gezien de hoge urgentie van de inhoud was mijn grootste zorg dus dat ik het zonder enige vertraging naar buiten bracht. Ik heb de diverse gebeurtenissen naar beste vermogen uit

mijn herinnering vastgelegd en geef waar dat mogelijk is een feitelijke en wetenschappelijke onderbouwing.

Daar waar Mutwa me vroeg zijn woorden precies zoals hij ze zei vast te leggen, heb ik dat ook woordelijk gedaan. Zijn verhaal over de witte leeuwen is een woordelijke herhaling van het originele relaas, hoewel ik een niet ter zake doend stuk over de zoon van koningin Numbi (met Mutwa's toestemming) heb weggelaten.

Ik heb in de beschrijving van onze diverse ontmoetingen een zekere mate van dichterlijke vrijheid genomen, om het verhaal wat vloeiender te maken. Dat gezegd hebbende kan ik medelen dat Credo Mutwa de uiteindelijke versie van deze publicatie persoonlijk heeft goedgekeurd.

I

Timbavati

En ik vroeg de mensen van Timbavati: 'Waar zijn jullie witte leeuwen? Waar zijn de heilige kinderen van de zonnegod?' Want zo worden ze genoemd. Ik heb nooit een eenduidig antwoord gekregen.

CREDO MUTWA

VOOR MIJ BEGON DE MAGIE PAS ECHT OP 10 NOVEMBER 1991, hoewel ik dat op dat moment nog niet wist.

Het was een maanloze nacht in het bushveld. De zon was ondergegaan en we zaten met een groep bij elkaar rond het kampvuur, waar we Lion bier dronken en verhalen vertelden. Ik weet nog dat de brandende houtblokken, in het midden van de rieten omheining, tot hoog in het duister vonken afschoten, als vuurvliegjes tegen de sterrenhemel. We werden door het open vuur verlicht en voerden een luchtig en ontspannen gesprek, terwijl de fonkelende verzameling sterren boven ons nietige groepje de horizon van Timbavati van oost naar west omspande.

De naam Timbavati is zó oud dat de mensen die er vandaag de dag wonen de betekenis ervan vergeten zijn. Het landschap is er zo te zien niet veranderd sinds onze vroegste voorouders de aarde bewandelden. In de korrelige aarde zijn nog steeds sporen te zien van de plekken waar metaal werd gesmolten. En op het bushveld waart nog steeds de geest rond van de legendarische witte leeuwen.

ZIJN DE WITTE LEEUWEN GESCHIEDENIS?

De witte leeuwen waren een unieke soort die in de geschiedenis van de dierkunde nog nooit vermeld was en ze werden beschouwd als een willekeurige mutatie van de gewone leeuw, *Panthera leo*, die zich toevallig had voorgedaan in Timbavati. Het bijzondere is echter dat hun komst al door de inheemse sjamanen voorspeld was lang voordat ze fysiek hun intrede deden. De lokale bewoners beschouwden hen als de heiligste onder de dieren en geloofden dan hun verschijning een voorbode was van veranderende tijden op aarde. Al vanaf de eerste keer dat ik naar Timbavati kwam

had ik het gevoel dat er een bepaalde sfeer over het gebied hing wanneer de witte leeuwen ter sprake kwamen. Uit de ontzagwekkende beschrijvingen van de Shangaan-spoorzoekers George Matabula en zijn broer Jack maakte ik op dat het geen gewone dieren waren. De spoorzoekers geloofden dat de witte leeuwen een geschenk van God waren. Anderzijds waren er ook mensen die hen als een bron van flinke inkomsten zagen. In de korte periode vanaf de eerste keer dat ze werden gezien, in de jaren zeventig van de vorige eeuw, was er zó op ze gejaagd dat ze kennelijk waren uitgestorven.

Moeilijker te vinden dan de Afrikaanse luipaard, zeldzamer zelfs dan de legendarische sneeuwluipaard in de Himalaya en even sneeuw wit als de ijsbeer uit het Arctisch gebied was de witte leeuw van Timbavati een *rara avis* die uit het niets verscheen, en weer verdween zonder een spoor achter te laten.

DE KAKEN VAN DE DOOD

Een van de mensen rond het vuur was Leonard, een jachtopziener met wie ik al vanaf mijn kinderjaren bevriend was en wiens vader de eigenaar was van een stuk grond in het Timbavati-reservaat. Leonard was een van de weinigen die een paar keer het geluk hadden gehad de witte leeuwen in het wild tegen te komen, tijdens zijn tochten over het terrein. Ik was in de loop der jaren steeds naar Timbavati teruggekeerd voor een bezoek aan hem, maar had nog nooit een witte leeuw gezien. En momenteel was er, dachten we, geen enkele kans dat je er een zou zien, omdat er al bijna tien jaar lang geen witte leeuw meer was waargenomen.

Op deze avond leek het of ergens dichtbij de aarde rommelde, terwijl onze vriendengroep ging zitten voor een aperitief. Leonard herkende het als het gebrul van leeuwen ergens ten noorden van ons, in de buurt van de droge bedding van een rivier die Machaton heette. De Machaton-troep is een troep geelbruine Timbavati-leeuwen die naar men denkt nog steeds drager zijn van het witte gen. De meeste andere mensen in onze groep waren voor het eerst in het bushveld en we zaten vol ontzag naar de oerkreten te luisteren. Leonard legde uit dat een leeuw niet brult als hij op jacht is: het zou zijn prooi afschrikken. En inderdaad: het gebrul dat we net hoorden was het meest afschrikwekkende – en archetypisch angstaanjagende – geluid dat je in de natuur kon horen, waardoor je weer wist welk roofdier uiteindelijk de kroon draagt en de titel koning der dieren heeft. Toen veranderde het geluid dat de leeuwen maakten plotseling en kreeg het iets dringends en geestdriftigs, wat Leonard deed vermoeden dat een van de Machaton-leeuwinnen, die hoogzwanger was geweest, net een stel jongen had gebaard.

‘Kom op, we gaan!’ zei hij impulsief.

Opgetogen bij de gedachte dat we de pasgeboren welpen zouden kunnen zien, en over de kleine maar wel aanlokkelijke mogelijkheid dat er een witte bij zou kunnen zijn, klauterden we achter Leonard met z’n achten in de open landrover die voor zijn wildtochten werd gebruikt en gingen we in de zomernacht op pad.

De landrover beschikte over twee verzonken zitplaatsen voorin, achter het glazen windscherm, en twee verhoogde banken achterin. Mijn echtgenoot John en ik zaten achterin, waar de banken boven de wielen gelast waren. Terwijl we zo reden waaide de wind, die de geur van het bushveld met zich meebracht, door mijn haar. Voor ons zat mijn zus Serena, naast haar vriend Andries, een donkere, zwijgzame Afrikaner die zijn verjaardag vierde in de stilte van het bushveld. Voor hen zaten twee toeristen die hun eerste safari aan het maken waren. Een stoel die boven het linker voorwiel was vastgemaakt was gereserveerd voor George, onze officiële spoorzoeker, die dierensporen kon lezen alsof het om de lijnen in zijn eigen hand ging, maar die vanavond vrij had. Leonard, op de bestuurdersstoel, met zijn kleine, frêle vrouw naast zich, stuurde de landrover met een zwaai vanaf de landweg het bushveld in. De bush was Leonards speelterrein. Hij hield er hartstochtelijk veel van maar werkte er nog steeds aan – jong en een tikje heethoofdiger als hij was – het geheel onder de knie te krijgen.

Hij was onze parkopzichter, onze gids; en op dat moment had ik vertrouwen in zijn gevoel voor de bush. Ik had nog geen kennisgemaakt met een subtielere en harmonieuzere manier om met de natuur om te gaan. We werden allemaal bevangen door Leonards enthousiasme, terwijl de auto met voorwielaandrijving zich over hoge graspollen en verlaten mierenhopen een weg door het dichte duister baande.

Ik weet nog dat het me, terwijl de adrenaline door me heen joeg, opviel dat de lichtbundels van de koplampen hoog de lucht in en dan weer omlaag gingen terwijl de landrover over het ruwe terrein hobbelde. Toen, plotseling, precies op het moment dat we de gloeiende, amberkleurige ogen van een grote leeuw konden zien in het donker, klonk er een raspand geluid en kwam het voertuig met een schok tot stilstand.

Iemand stelde, met een stemgeluid dat al een tikje hoog klonk, voor dat we moesten ‘wegwezen’. De leeuwen waren geagiteerd en onveilig dichtbij. Bij het licht van de koplampen zag ik schaduwachtige gedaanten en glinsterende ogen tussen de struiken. Eén silhouet was voor Leonard, die de dominante mannetjes op het terrein allemaal kende, ogenblikkelijk herkenbaar: Ngwazi, met ogen die vuur schoten. Achter hem, in een schuilplaats die gevormd werd door de bol staande wortels van een wilde vijgenboom, zag ik het silhouet van een grommende leeuw; het zou kunnen dat ze zich tussen een paar piepende hoopjes bont genesteld had:

de pasgeborenen. Maar het laatste waar we op dat moment aan dachten was wel of daar een wit leeuwenwelpje tussen zat.

Leonard bereidde zich voor op een snelle terugtocht, maar toen werd duidelijker waardoor de landrover tot stilstand was gekomen. De auto stond inmiddels in zijn achteruit en schokte woest heen en weer omdat er onder de voorste as een boomstronk vastzat, waardoor we op onze stoelen zaten te schudden. Ik herinner me nog dat ik het stuurwiel vrij rond zag draaien in Leonards handen, totdat hij uiteindelijk zei dat hij niets kon doen. De stuurkolom was kapot, we zaten vast!

We hadden – gewapend met een sterke zaklantaarn, verrekijkers en telelenzen – verwacht dat de beesten ons wat vermaak zouden gaan bieden. We waren in de landrover gesprongen en zomaar over de grenzen van het territorium van de leeuwen heen gereden. Er waren pas een paar welpen geboren – en toch was het niet in ons opgekomen dat de leeuwen zelf misschien wel eens geïrriteerd konden zijn doordat wij zo wreed hun heiligdom waren binnengedrongen. We hadden maar één gedachte: dat de beesten op het punt stonden ons te gaan aanvallen.

We zaten vast en moesten onbeschermd middenin een troep woedende leeuwen gaan zitten wachten. Lena, de vrouw van Leonard, hield de enige schijnwerper die we bij ons hadden vast, die stroom kreeg van de accu van de auto. Leonard gaf het bevel ‘licht uit’, en ineens waren we omsloten door het duister. Het was kwart over acht op een zomeravond. Het laatste licht aan de horizon was inmiddels ook verdwenen.

‘Als de accu leegloopt komen we hier nooit weg’, legde Leonard nuchter uit. Dat was het moment waarop ik achter me geritsel hoorde en schreeuwde dat er licht moest komen. Lena draaide zich om, scheen op het struikgewas en ik keek recht in de ogen van een ander woest wijfje. Links weer een geluid, en het licht zwaaide naar nog een paar roofdierogen. We waren omsingeld.

‘Licht uit, Lena’, herhaalde Leonard zijn bevel. ‘Zo loopt de accu leeg, dan krijgen we de motor niet meer gestart.’ Ik hoorde voor het eerst een vleugje angst in zijn stem.

Lena deed de schijnwerper uit, waarna er een vreselijke, geladen stilte viel.

Het valt niet mee om te beschrijven hoe dat is, ingesloten te zijn door leeuwen. De geelbruine leeuwen die in het licht van de schijnwerper te zien waren geweest, wekten ontzag op. De twee mannetjes, met hun monumentale zwartige manen, stonden als donkere zonnen te stralen in de lichtbundel en boden een aanblik waardoor we ogenblikkelijk weer wisten hoe nietig een mens eigenlijk is. Nu het licht uit was waren de leeuwen zelfs nog duidelijker aanwezig. Iedereen in de landrover zat verwoed in het pikkedonker te turen, in de hoop elkaar enigszins te kunnen zien.

Aan de horizon zagen we het tergende flikkeren van de lichten van het kamp. Maar de parkopzichter had een dag vrij, dus uit die richting hoefden we geen hulp te verwachten.

Een plotselinge beweging bracht Lena ertoe het licht weer aan te doen, en ik zag nóg een volwassen leeuw zitten, ineengedoken, op minder dan tien meter afstand en met ogen die vuur spuwden van woede. Terwijl hij ons recht aankeek, met zijn kaken enigszins van elkaar, zag ik dat hij zijn buik samentrok om weer zo'n donderende brul te geven als die we gehoord hadden vanuit het kamp; alleen zaten we er deze keer middenin. Het geluid begon in zijn onderbuik en versterkte zich tot een oorverdovend gedonder, waarna het afnam tot een reeks brommende keelklanken. Mijn maag draaide zich om. Ik dacht dat ik moest overgeven.

Leonard beval ons rustig te blijven. Hij legde uit dat we niet vooruit konden en ook niet konden sturen. Maar we zouden recht achteruit kunnen, zodat we uit de gevarezone konden komen.

Lena deed het licht weer uit en we wachtten ademloos af terwijl Leonard de contactsleutel omdraaide.

Klik.

We hoorden het allemaal, maar we moesten het Leonard horen zeggen voordat het vreselijke nieuws tot ons doordrong: 'Accu leeg.'

'Leeg, zei je?' Dat was de stem van mijn man. John is kampioen paniekzaaien en ik kende hem goed genoeg om te weten dat hij dat dacht dat dit wel eens onze laatste avond geweest kon zijn.

Maar zijn vermogen om het leven met een uitermate droge en nogal studentikoze humor te bekijken maakte van dit maar al te heuse drama bijna een soort schertsvertoning.

De situatie was dan ook echt absurd. Een van de toeristen riep hysterisch: 'We kunnen niet weg; we zitten vast in een open slachthuis!'

Het kamp zelf was misschien niet meer dan een kilometer bij ons vandaan, maar tussen ons en de veiligheid van het kamp wachtte een bijna zekere dood. Leonard greep naar de mobilfoon. Hij kraakte en sloeg toen af.

'Die zal ook wel niet werken, vermoed ik.' John had zijn broodnuchtere stemgeluid weer terug.

Leonard legde uit dat de landrover in een kuil stond en dat de mobilfoon daarom waarschijnlijk geen contact kon maken. Ik had het idee dat hij diep aan het nadenken was. De mobilfoon had geen servicebeurt gehad en Leonard had in alle opwindning niet bij de gevolgen daarvan stilgestaan. Dit betekende dat we geen hulp konden vragen.

In een poging constructief te blijven nadenken legde Leonard uit dat we waarschijnlijk nog een half uur licht van de schijnwerper zouden hebben voordat die ook uitviel. De troostende uitwerking die van zijn woor-

den uit moest gaan verdween al terwijl hij ze uitsprak. Geen mobilofoon, geen motor, geen licht, en niemand die wist waar we zaten. Alleen dat woedende gebrul waardoor de grond onder ons trilde en het dreigende geschuifel in de struiken terwijl de leeuwen dichterbij kwamen. Aan de oostelijke horizon was een ster opgekomen: Sirius, glinsterend in een intens en weinig meedogend rood.⁴

We waren bang, en in paniek en wanhopig, maar hadden allemaal de hoop dat we gered zouden worden.

‘We gaan er rennend vandoor!’ riep iemand.

‘Alsjeblieft niet’, bracht Leonard daar tegenin. ‘Als je gaat rennen lopen de leeuwen je omver.’

Iemand anders kwam met iets wat volgens hem een ingenieus plan was: dat we een keten zouden vormen en met z’n allen zouden gaan, langzaam, als een neushoorn. Ik weet nog dat ik dat een goed plan vond. Maar Leonard probeerde hem te onderbreken en beval ons allemaal naar hem te luisteren, waarbij hij ons eraan herinnerde dat leeuwen nachtdieren waren.

Een van de toeristen dacht het met Leonard eens te zijn. ‘Ja, in het donker halen we het kamp nooit!’ schreeuwde hij. ‘Dan struikelen we en vallen!’

‘Nou, ik blijf zitten waar ik zit’, reageerde ik. ‘In de landrover zijn we veilig.’

De toerist schreeuwde terug dat we helemaal niet veilig waren. De auto was helemaal open, zonder enige bescherming, zelfs zonder huif. Hij raakte in paniek, stond op en wees wanhopig het duister in, waarbij hij schor uitriep dat het ‘hier net zo gevaarlijk was als buiten de auto’.

Leonard beval hem ogenblikkelijk te gaan zitten. De man moet met zijn zwaaiende armen een absurd verleidelijke prooi geweest zijn voor de roofdieren. We gedroegen ons echt belachelijk, zonder ook maar enige voeling te hebben met de situatie. We hadden er om te beginnen natuurlijk al nooit mogen zijn.

Toen stond er iemand anders op, die fluisterde dat hij wilde gaan rennen

‘Niet doen’, riep een ander. ‘In je eentje ben je een rennend stuk vlees. We moeten samen gaan of helemaal niet.’

Wat mij betreft: ik kon nergens heen. Mijn benen waren van pap.

De toestand was tot de zwartste komedie geworden die je je maar kunt voorstellen. Ik had erom kunnen lachen, als mijn maag niet zoveel pijn deed van de angst. Nog maar even geleden waren we een stelletjes stadsmensen geweest die een lekker weekendje weg waren in de wildernis, en verwachtten zich daar wat te kunnen vermaken met de wilde dieren. En nu waren we hun prooi.

Ik had de intense angst die ik die avond gevoeld heb nog nooit meege- maakt, en sindsdien is er ook niets geweest wat er zelfs maar in de buurt kwam. Het lijkt wel of je eigen angst vele malen groter wordt als je hem met anderen deelt.

‘Zou het een goed idee zijn om een schot in lucht af te vuren?’ stelde ik ademloos voor.

‘Er zitten maar vier kogels in het geweer’, wierp Leonard tegen, ‘en die zouden we wel eens stuk voor stuk nodig kunnen hebben.’

‘O, nee!’ hoorde ik een doodsbanne kreun van John, die ineengedoken naast me zat.

Door de onderlinge verdeeldheid binnen onze gelederen zou elke suggestie die iemand deed ogenblikkelijk door de anderen worden afgeschoten. We waren uitgeput en in de war. John hield, weggedrukt in een hoekje van de bodem van de landrover, het plastic deksel van de koelbox als een schild boven zijn hoofd. ‘Iemand een drankje?’ stelde hij vrolijk voor, ondanks zijn enorme angst inspeland op het idiote van de situatie. Geen reactie.

‘Iemand een Lion biertje?’ grapte Leonard, die Johns luchtige toon overnam.

De uitgestrekte bush om ons heen, wemelend van de onzichtbare ogen, was als een in stilte kloppend hart. Iemand kwam met het briljante idee om onder de landrover te gaan liggen, uit het zicht – waarop ik Johns ironische stem hoorde vragen wie zich aanbood om aan de buitenkant te gaan liggen.

Dat voerde de spanning nog verder op. De gedachte aan leeuwen die snuivend om ons heen zouden lopen, met hun klauwen naar ons uithalend zoals een kat naar een muis uithaalt, was té verschrikkelijk. Ik zag, in wat er nog van de lichtbundel uit de kostbare schijnwerper over was, dat er nog een mannetjesleeuw kringetjes was gaan lopen.

Leonard droeg ons op gewoon ‘stil te blijven zitten’ en verzekerde ons dat hij altijd nog zijn geweer had. Hij zei dat het allemaal goed zou komen, maar het klonk niet erg overtuigend. We voelden allemaal dat hij de situatie niet meer in de hand had.

‘Zonder licht heb je daar niets aan!’ gilde iemand opgewonden. ‘We zien die leeuw nog niet eens aankomen voordat hij ons bespringt!’

Het moet voor een mens wel de ultieme doodsangst zijn: opgegeten worden door een roofdier, en nu zaten we ineens middenin die nachtmerrie. We waren nog maar twintig minuten op die noodlottige plek en inmiddels begreep ik wat ter dood veroordeelden bedoelen als ze het over de eeuwigheid hebben. En het werd allemaal nog erger door het besef dat Leonards vrees zeer gegrond was. Als zelfs hij zijn zelfbeheersing verloor, was er dan nog hoop voor ons?

Mijn hoofd bonkte als een trom. Boven ons stonden de sterren te fonkelen en de warmte van de Afrikaanse nacht was veranderd in het koude zweet dat ons op het lijf stond. We hadden geen enkele keuze meer.

OVERGANGSRITEN

Toen, op het moment dat de gemeenschappelijke hysterie tot het kookpunt gestegen was, kreeg het hele drama een andere teneur.

Uit de zwarte duisternis kwam langzaam een spookachtige gedaante op ons af, die eerst op een vierkoppig beest leek. Ik was inmiddels duizelig van angst en dacht dat het niets anders dan een hallucinatie kon wezen. Voor ons stond een oude vrouw, van wie ik later ontdekte dat het Maria Khosa was, een Shangaan-sjamaan. Ze droeg, ongelooflijk genoeg, een baby op haar rug. Er liep een jong Afrikaans meisje achter haar en daar weer achter een jongeling met wijdopen ogen. Ze liepen alsof ze in trance waren en hielden elkaar vast.

We zijn gered, was mijn eerste gedachte. Het leek wel een wonder. Eindelijk gered! Mijn hart sprong op, en zonk me weer in de schoenen toen ik me realiseerde dat dit zootje ongeregeld niets voor ons kon betekenen. Ik begreep dat de nieuwkomers het alleen maar lastiger maakten: nu lag er nog meer vlees klaar op het hakblok van de slager! Ze kwamen heel langzaam, stap voor stap, op ons af en klauterden, kennelijk nog steeds in trance, zonder een woord te zeggen in de landrover, waarna ze als een soort spoken tussen ons gingen zitten. Vervolgens zaten ze wezenloos in het donker te staren, naar het veld vol leeuwen waar ze net vandaan kwamen.

Ik weet nog dat ik merkte dat er een nieuw soort stilte over het hele tafereel was neergedaald. Maar ik voelde diep vanbinnen: nu is het zelfs nog erger. Ik zat net als John doelloos op het einde te wachten. Ik probeerde niet eens te snappen wat de nieuwkomers hier kwamen doen, hoe ze ons hadden weten te bereiken. De oude vrouw was naast Andries gaan zitten, terwijl de anderen zich op de plaatsen voor haar genesteld hadden. Het enige wat ik me herinner is het merkwaardige contrast tussen de twee silhouetten vóór me: de brede, opgetrokken schouders van Andries en die van de vrouw, krachtig en verweerd.

Ik moet ergens diep in mijn hart geweten hebben dat de situatie vroeg om een pure heldendaad.

Een ogenblik later deed Andries, daar in de wildernis van Afrika, in die onzalige landrover, voor het eerst die avond zijn mond open. De jarige, plotseling aangespoord alsof er een totaal andere sfeer over hem gekomen was, reikte langs Maria heen, greep de verbaasd kijkende zwarte jon-

geling en zei: 'Kom, laat ons waai! [Kom op, we gaan!]

Hij was van plan te proberen lopend terug te gaan naar het kamp, om daar de andere auto op te halen en zo ons allemaal te redden, en terwijl hij de nacht in sprong keek hij heel even naar mijn zus Serena. Omdat ze met haar rug naar me toe zat kon ik haar gezichtsuitdrukking niet zien. Maar ik herinner me duidelijk zijn woorden, vurig en vastberaden uitgesproken terwijl hij haar zijn geweer overhandigde: 'Miskien het jy dit nodig.'

Waarschijnlijk nam Andries aan dat de jongeman hem de weg terug naar het kamp zou kunnen wijzen. Hij liet Maria, de baby en het jonge meisje bij ons achter. We zaten verstijfd in de landrover, te verbijsterd om iets te zeggen, terwijl de gedaanten in het donker verdwenen. Zouden we, als de leeuwen in de aanval gingen, nog een laatste schreeuw horen, een gesmoorde kreet, krakende botten? Ik probeerde er niet aan te denken. Hoe zou het zijn om opgegeten te worden?

Merkwaardig genoeg was ineens de hysterie uit de lucht. Ik hield mijn adem in en bad. Plotseling voelde ik me merkwaardig kalm in die stilte, een kalmte zoals ik die nog nooit eerder had gevoeld. We konden met geen mogelijkheid zeggen waar de roofdieren zich ophielden. Ze waren stil geworden. Ik hoopte dat de anderen niet ook aan Leonards woorden zaten te denken: 'Een leeuw brult niet als hij zijn prooi besluit.'

Andries liep door het van leeuwen vergeven donker en kwam ongedeerd aan in het kamp. Hij haalde de andere auto op en kwam terug om ons te redden.

Die nacht, terwijl wij allemaal – nog steeds verstijfd door alle ongebruikte adrenaline – in bed lagen, banjerde Ngwazi, het dominante mannetje dwars door ons kamp, alsof hij zijn soevereiniteit wilde bevestigen. Leonard zag de volgende dag zijn spoor in het zand. De rest van ons kon bij het wakker worden nauwelijks een spier bewegen, behalve Andries, die er net zo kwiek uitzag als een jonge impala.

Men zegt dat een kat negen levens heeft. Als dat ook voor mensen geldt twijfel ik er geen seconde aan dat iedereen die op die maanloze avond in die landrover zat een van die levens verloren heeft. Ieder van ons heeft vanaf die dag in ieder geval zijn eigen sterfelijkheid in een heel ander licht bekeken.

Serena trouwde uiteindelijk met Andries, de dappere held van de dag. En natuurlijk was Andries heldhaftig geweest. Hij wordt sindsdien 'de Held' genoemd en dit verhaal vormde niet alleen stof voor de toespraak die John op de bruiloft van Serena en Andries heeft gehouden, maar leverde ook boeiende en betoverende gespreksstof op voor menig dinertje dat nog komen zou. Waaruit alleen maar blijkt hoe weinig voeling we hadden

met de andere heldin van het toneelstuk: Maria, de *sangoma* of medicijnvrouw, die de woedende leeuwen kennelijk tot bedaren had gebracht en tussen hun gelederen door naar ons toe was komen lopen.

Mijn leven is sindsdien nooit meer hetzelfde geworden. Ik had vóór deze gebeurtenis al heel vaak een bezoek gebracht aan Timbavati, maar vanaf die dag had de plek een totaal andere lading voor me. Het was een ervaring die zó afweek van mijn alledaagse werkelijkheid dat ik geen enkele poging deed een en ander te analyseren. Verbazingwekkend genoeg was het pas drie volle jaren later, namelijk na een langdurige periode van ziekte waarin ik gedwongen was geweest mijn hele waardenstelsel opnieuw onder de loep te nemen, dat ik eindelijk bereid was naar de implicaties van Maria's dappere optreden te gaan kijken.

In 1994 ging ik met andere intenties terug naar Timbavati. Ik had het gevoel dat ik er klaar voor was de medicijnvrouw te ontmoeten en haar kant van het verhaal te horen. Misschien was ik daarvoor gewoon nog niet aan de waarheid toe geweest.